

03.03 kell 19 Viimsi Artium
Kolm kontserti kolmekümnendaks

ko 30

Peatoetaja **EXMET**

Kõrvaring V

Eesti Filharmoonia
Kammerkoori naislauljad

Tallinna
Kammerorkester

Dirigent
Tõnu Kaljuste

PEATOETAJA

EXMET
GROUP

Terased muusikud

Tallinna Kammerorkestri ja Eesti Filharmoonia Kammerkoori
ühiskontsertide peatoetaja aastast 2021 on **Exmet Grupp**

EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOORI NAISLAULJAD

Koormeister Mai Simson

TALLINNA KAMMERORKESTER

Kontsertmeister Olga Voronova

Dirigent TÕNU KALJUSTE

I

KAREEM ROUSTOM (1971)

„Dabke“ (2014) keelpilliorkestrile

„Hurry to the Light“ / „Tõtta valguse poole“ (2019)

naishäätele ja keelpilliorkestrile

Intrada – Penelope

Circe's Instructions to Odysseus / Kirke juhised Odysseusele

Penelope & the Phantom / Penelope ja vaim

The Sirens / Sireenid

Anticlea – The Ghost of Odysseys' Mother / Odysseuse ema vaim

Interlude (Penelope questions Odysseus) / Interlööd (Penelope küsitleb Odysseust)

The Reunion of Penelope & Odysseus / Penelope ja Odysseuse taaskohtumine

solistid Yena Choi (sopran) ja Cätly Talvik (alt)

II

SUFJAN STEVENS (1975)

Süit albumi „Run Rabbit Run“ muusikast (2001/2009, seade Michael P. Atkinson)

Year of the Ox / Härja-aasta

Enjoy Your Rabbit / Nautige oma jäne

Year of Our Lord / Meie Issanda aasta

Year of the Boar / Metssea-aasta

„Fourth of July“ / „Neljas juuli“ (2014, seade Valter Soosalu)

„Mystery of Love“ / „Armastuse müsteerium“ (2017, seade Jüri Lepp)

solist Valter Soosalu (vokaal, harpeji)

Kontserdisarja „Kõrvaring“
kunstiline juht on Tõnu Kaljuste.

Täname:

EESTI
FILHARMOONIA
KAMMERKOOR

Nordnet -
*Eesti suurim
külmalogistika
ekspert*

NORDNET.EE

KAREEM ROUSTOM (1971)

„Dabke” (2014)

Dabke (mõnikord ka *debke*, *dubki*, *dabkeh* jmt) on Lähis-Ida aladel levinud tantsužanr. Tantsužanr selles mõttes, et sel tantsul on väga palju variante. Kõige populaarsemale *dabke* tüübile on iseloomulik üks põhisamm, mida tantsitakse ravis või ringis. Meestest ja/või naistest koosneva rivi eestantsija juhib enda taga tantsivat rivi. Ta peab olema osav tantsija, kes inspireerib ja annab suuna ning vajadusel ka improviseerib. Olulised on ka rivi järgmised tantsijad, kes juhtantsijat toetavad. Edasi võivad sappa võtta kõik, kes vähegi soovivad. *Dabke*'t tantsitakse enamasti rõõmsatel puhkudel, näiteks pulmades.

Tänast kontserti alustab Süüria-Ameerika helilooja Kareem Roustomi samanimeline teos keelpilliorkestrile. Roustomi „Dabke” põhineb kuuetakilisel rütmil, mida kutsutakse *sudaasi*’ks. Keelpilliorkestrile loodud teos on seade helilooja 2013. aastal valminud teose „A Voice Exclaiming” kolmandast osast. „A Voice Exclaiming” on teos kolmekordsele keelpillikvartetile, mille tellimise ja esiettekande juures oli mh ka Kronos Quartet. „Dabkest” on olemas ka puhkpilliversioon.

Kareem Roustom sündis Damaskuses ameeriklannast ema ja süürlasest isa perre, ent kolis teismelisena koos perega USAsse. Ta omandas 1989. aastal Northeasterni ülikoolis elektriinseneri magistrikraadi ja 1993. aastal Massachusettsi ülikoolis Lowellis bakalaureusekraadi muusika alal. Aastatel 2004–2006 õppis Roustom Tuftsi ülikoolis magistrikraadi etnomusikoloogia ja kompositsiooni erialal. Alates 2017. aastast on ta professor Bostonis asuvas Tuftsi ülikooli muusikaosakonnas, kus ta õpetab orkestratsiooni, noodikirja, Lähis-Ida muusikat ja filmikompositsiooni, samuti on ta sama ülikooli araabia muusika ansambli juht. Kareem Roustom kuulub süüria heliloojate nn teise põlvkonda ja tema muusika ületab kaasaegse klassikalise muusika žanre. Ta on kirjutanud nii Daniel Barenboimi kui ka Kronos Quarteti tellimusel, teinud seadeid nii Shakirale kui ka Tina Turnerile, kirjutanud filmimuusikat ning teinud koostööd koreograafidega. Muusikaliselt kakskeelse helilooja Roustomi juured on Lähis-Ida muusikas, ent ta ületab sageli traditsioonide piire.

KAREEM ROUSTOM

„Hurry to the Light“ / „Tõtta valguse poole“ (2019) naishäältele ja keelpilliorkestriale

Homeroosele omistatav vanakreeka eepos „Odüsseia“, mis on üks vanimaid õhtumaade kirjanduskaanonide alustekste, on andnud ainekultuuridele kunstiteostele. Tänapäeval kontserdil kõlab „Odüsseia“ Kareem Roustomi tõlgenduses.

Roustom on öelnud, et Homeroose „Odüsseia“ on lugu, mida ta on aastate jooksul lugenud oma pool tosinat korda. 2017. aastal komponeeris ta klarnetikontserdi „Adrift on the Winddark Sea“, mille idee ammutas helilooja „Odüsseias“ ja Melissa Flemingi raamatust „A Hope More Powerful than the Sea“, mis jutustab süüria põgeniku Doaa Al Zameli saatusest, kes oli üks vähestest ellujääjatest 2014. aastal Malta lähedal uppunud migrantide laeval. Mõlemad lood räägivad teele asumisest ohtlikule merereisile, et jõuda kuhugi – koju või mõnda varjupaika. Klarnetikontsert on kirjutatud süüria-ameerika muusikule Kinan Azmehile ja Berliini Saksa sümfooniaorkestrile.

Täna kõlava naishäältele ja keelpilliansamblile loodud teose saamise kohta on helilooja rääkinud järgmist: „Kui Sara Darlin ansamblist A Far Cry soovitas Emily Wilsoni uut „Odüsseia“ [inglisekeelset] tõlget tekstiallikaks uue teose tarbeks Lorelei Enemble'ile, tundsin ma samaaegselt nii tuttavlikkuse magusust kui ka mõningast murelikkust. Viimast põhjustas hirmutav küsimus, milliseid värse eepose kaheteistkümnest tuhandest peaksin helidesse valama. Kelle lugu peaksin jutustama neist paljudest tegelastest, kes „Odüsseias“ ilmuvad. Pärast pikki arutelusid koos Sara ja Lorelei kunstilise juhi Beth Willeriga otsustasime, et räägime loo „Odüsseia“ naistest.“

Emily Wilsoni tõlge toob rambivalgusse naiste võimu teema. „Odüsseia“ on poeem, milles teatud naistel on palju enam võimu, kui päris naistel tegelikult Vana-Kreeka ühiskonnas eales oli. Wilson muudab hoolika ja täpse sõnavallikuga naise jõu, mis senini on olnud meeste kirjutatud tõlgetes misogüünelt seksuaalne, jumalike teadmiste hoidja jõuks. Helilooja jätkab: „Kõigil naistel, kelle hääled on selles teoses toodud esiplaanile, on võim ja mõju Odysseuse üle. Kuigi me ei kuule kunagi tema sõnu, on Odysseus alati kohal ja kuulab“.

Teose esimene osa jutustab Odysseusele truud abikaasa Penelope pettemanöövrist kosilaste vaoshoitmiseks. Olles veennud kosilasi, et ta valib abikaasa, kui on oma äiale kanga kudumise lõpetanud, harutab ta öösel kootu lahti, pikendades sellega kudumi valmimist. Teises osas juhatab nõiatarist nümf Kirke Odysseusele turvalisimat koduteed ja hoiatab teda paljude ohtude eest, millega teel silmitsi seista tuleb. Kolmandas osas pöördume tagasi Penelope kambritesse, kuhu

Odysseuse kaitsja, tarkusejumalanna Athena on saatnud vaimu, et tuua Penelopele uudiseid tema pojast Telemachosest. Neljandas osas ahvatlevad sireenid Odysseust ja tema meeskonda hukatuslikult võluva laulu(hääle)ga. Viiendas osas ilmutab Hadese riigist end Odysseusele tema surnud ema ning tutvustab pojale surelike ilma seadusi. Kuues osa on instrumentaalne vahepala, kogu teose ainus n-ö dialoog Odysseuse ja Penelope vahel. Teose viimane osa, mis ei tähista aga eepose lõppu, märgib Penelope ja Odysseuse leppimist.

Teose „Hurry to the Light“ tellisid Kareem Roustomilt ansamblid A Far Cry ja Lorelei Ensemble, esiettekanne toimus 17. mail 2019. aastal Bostoni Jordan Hallis.

I: Penelope

ὥς ἐφάρμην, τοῖσιν δ' ἐπεπείθετο θυμὸς ἀγῆνωρ.
ἔνθα καὶ ἡματίη μὲν ὑφαίνεσκον μέγαν ἱστόν,
νύκτας δ' ἄλλύεσκον, ἐπεὶ δαΐδας παραθείμην.

Nõnda ma rääkisin
ning seda uskusid uljas nad meeles.
Nii kudasin oma kangast ma pikka ja suurt
kogu päeva,
kuid üles kiskusin taas kõik öösiti tõrviku valgel.

*Homeros, „Odüsseia“
Tõlge eesti keelde August Annist*

II: Circe's instructions to Odysseus

At dawn, sail on. I will explain your route
in detail, so no evil thing can stitch
a means to hurt you, on the land or sea.
First you will reach the Sirens, who bewitch
all passersby. If anyone goes near them
in ignorance, and listens to their voices,
that man will never travel to his home,
[and never make his wife and children happy
to have him back with them] again. The Sirens
who sit there in their meadow will seduce him
with piercing songs. Around them lie
great heaps of men, flesh rotting from their bones,
their skin all shriveled up. Use wax to plug
your sailors' ears as you row past, so they
are deaf to them. But if you wish to hear them,
your men must fasten you to your ship's mast
by hand and foot, straight upright,
with tight ropes.

Kirke juhised Odysseusele

Teed jätka koidikul. Ma õpetan
ükshaaval kõike, nii et kurjus teid
ei saadaks hukka merel ega maal.
Sa esmalt näed sireene, nõiuvad
need kõiki möödujaid. Kui läheneb
neil teadmatuses keegi, kuuldes neid,
ei jõua koju enam iial ta
ja naist ja lapsi eal ei rõõmusta
ta naasmine, sest võrgutanud on
sireenid haljal aasal istudes
ta kaikuvatel häältel. Ümber neil
on mehed kuhjas, ihu roiskunud
ja kortsus nahk. Sa meestel vahaga
pead kõrvad sulgema, kui möödud neist,
et kurdiks neile jääksid. Ise võid
neid kuulda, kui su mehed köidavad
sind masti külge kätest-jalgadest.

So bound you can enjoy the Sirens' song.
When you have sailed
beyond the Sirens, you meet two rocks:
one reaches up to heaven with its peak,
surrounded by blue fog that never clears.
[No light comes through there, even in the summer.
No man could climb it or set foot upon it,
even if he had twenty hands and feet.]
The rock is sheer, as if it had been polished.

Right in the middle lies a murky cave
that faces west, towards dark Erebus.

There lives Scylla,
howling and barking horribly; [her voice
is puppylike, but she is dangerous;
even a god would be afraid of her.]
She has twelve dangling legs and six long necks
with a gruesome head on each, and in each face
three rows of crowded teeth, pregnant with death.
No sailors ever pass that way unharmed.
She snatches one man with each mouth from off
each dark-prowed ship.
The second rock is lower down, and on it
there grows a fig tree with thick leaves. Beneath,
divine Charybdis sucks black water down.
Three times a day she spurts it up; three times
she glugs it down. Avoid that place when she
is swallowing the water. No one could
save you from death then, even great Poseidon.
Row fast!

III: Penelope and the Phantom

Penelope lay upstairs in her bedroom,
Her mind was like a lion, caught by humans,
when they are clustering round him in a circle,
trying to trap him.
Athena, bright-eyed goddess, had a plan.
She made a phantom looking like a woman,
and sent it to Odysseus' house,

Nii nautida sireenilaulu saad.

Kui mööda seilad sa
sireenidest, siis kahte kaljut näed:
neist ühel tõuseb taevalaeni tipp,
mis kaetud sinkjasmusta uduga.
[Ühtviisi pime on seal suvelgi.
Ei suudaks tõusta sinna ükski mees
ka kahekümne käe ja jalaga.]
See rünk on sile, justkui lihvitud.

Keskkohal aga hämar koobas on,
suu sihib läänt ja musta Erebast.

Seal elab Skylla,
see hirmus ulguja, [kel vinguv hää
kui kutsikal, ent ise öudne on,
ka jumalaile hirmu sisendaks.]
On käppi kaksteist, pikki kaelu kuus,
mil otsas öudsed pead ja igas näos
kolm rida hambaid, mis on surma täis.
Seal mööda keegi ei saa kahjuta,
sest iga oma suuga saagiks ta
saab igalt laevalt sõudja endale.
Kuid teine kalju on seal madalam,
ta peal on leherohke viigipuu,
all aga joob Charybdis musta vett.
Kolm korda välja purskab, alla vett
kolm korda neelab. Kui ta neelatab,
siis hoia eemale. Sind surmast seal
ei suuda päästa suur Poseidongi.
Sa tõtta kõigest jõust!"

Penelope ja vaim

Toas Penelope oma voodis lebas,
meel ärevil kui tagaaetav lõvi,
kes teda jälitavaist küttidest
on ümber piiratud.
Nõu sündis särasilmisel Athenal.
Lõi vaimu, kellel oli naise ilme,
ja saatis ta Odysseuse majja,

to make Penelope feel less distressed
and stop her tears of grief.
It asked, „Penelope,
Are you asleep? And are you still upset?
The gods who live at ease have no desire
for you to weep or worry. Know, your son
is coming home. He has not wronged the gods.”
Careful Penelope replied, „If you
are actually a god, with news from gods,
tell me about my husband too!
Tell if he is alive and sees the sun,
or dead already in the house of Hades!”
The spirit said, „I cannot tell you whether
he is alive or dead. It is not good
to speak of things intangible as wind.”

IV: The Sirens

„Odysseus! Come here! You are well-known
from many stories! Glory of the Greeks!
Now stop your ship and listen to our voices.
All those who pass this way hear honeyed song,
poured from our mouths. The music brings them joy,
and they go on their way with greater knowledge,
since we know everything the Greeks and Trojans
suffered in Troy, by gods' will; and we know
whatever happens anywhere on earth.”

V: The Ghost of Odysseus' Mother

„Oh, my child! This is the rule
for mortals when we die. Our muscles cease
to hold the flesh and skeleton together;
as soon as life departs from our white bones,
the force of blazing fire destroys the corpse.
The spirit flies away and soon is gone,
just like a dream. Now hurry to the light;
remember all these things, so you may tell
your wife in times to come.”

VI: Interlude (Penelope questions Odysseus) Instrumental

et ta seal trööstiks Penelopet mures
ja peataks tema silmavete voolu.
See küsis: „Penelope,
kas magad sa? Kas süda sees sul piinleb?
Ei ole igiõndsail jumalail
soov näha sinu nuttu. Koju poeg
pea naaseb. Taevased ei näe tal süüd.
Nii vastas hoolas Penelope: „Kui
sa oled jumal ja tood teateid jumalailt,
siis abikaasa saatust mulle näita!
kas elus on ta, kas ta päikest näeb,
või hääbunud on Hadese allilma!”
Vaim vastas: „Sulle öelda ma ei saa,
on elus ta või surnud. Pole hea
sest rääkida, mis püüdmatu kui tuul.”

Sireenid

„Odysseus! Siia sõua! Kuulsad on
su rohked lood, ahhaialaste uhkus!
Laev peata nüüd, et kuulata me laulu.
Kõik möödasõitjad kuulevad me suust
neid magusaid ja ja rõõmutoovaid viise
ja koju purjetavad, saades targemaks,
me teame, mida taeva tahtel kandnud
on kreeklased ja troojalased, meile
on teada kõik, mis sünnib kogu maal.”

Odysseuse ema vaim

„Oh, poeg! On kõigil surelikel seadus,
et pärast surma meie lihased
ei hoia enam luid ja ihu koos;
niipea kui elu hääbub valgeist luist,
põrm hävib võimsa tule leekides.
Hing lendab ära ja siis haihtub pea
kui uni. Tõtta valgusilma nüüd
ja kõike meeles pea, et kaasale
kord võiksid sa neid asju rääkida.”

Vahemäng (Penelope küsitleb Odysseust) Instrumentaalne osa

VII. The Reunion of Penelope and Odysseus

She recognized the tokens he had shown her
She burst out crying and ran straight towards him
and threw her arms around him, kissed his face,
and said,

„Do not be angry at me now, Odysseus!

The gods have made us suffer: they refused
to let us stay together and enjoy
our youth until we reached the edge of age
together. Please forgive me!

I felt a constant dread that some bad man
would fool me with his lies. There are so many
dishonest, clever men.

Now you have told the story of our bed,
the secret that no other mortal knows,
except yourself and me,
you made my stubborn heart believe in you.”

This made him want to cry. He held his love,
his faithful wife, and wept.

So glad was she to see her own dear husband,
her white arms would not let go his neck.

They would have wept until the rosy Dawn
began to touch the sky, but shining-eyed
Athena intervened. She held night back,
restraining golden Dawn beside the Ocean,
and would not let her yoke her swift young colts,
Shining and Bright.

Penelope ja Odysseuse taaskohtumine

Nüüd naine tundis ära kaasa märgid.

Ta ruttas pisarsilmil mehe juurde,
tal kaela langedes siis nägu suudles
ja ütles nii:

„Mu peale ära kurjaks saa, Odysseus!

Tõid jumalad meil muret, keelates
meil jääda ühte ja koos nautida
me noorust, kuni jääme üheskoos
me vanaks. Palun mulle andesta!

Mind vaevas hirm, et mõni kuri mees
mind petujuttudega eksitab.

On palju valelikke petiseid.

Nüüd aga teadsid täpselt voodist sa,
mis teada muile surelikele
ei ole kui vaid meile sinuga,
ja nii sai uskujaks mu süda karm.”

Soov nutta tekkis mehel. Oma naist,
nii ustavat, ta hoidis pisarais.

Nii rõõmsana siis naine vaatas meest
ja valged käed ta kaela hoidma jäid.

Nii tõustes oleks roosiline Koit
nad leidnud eest, kui poleks peatanud
ta särasilmine Athena. Öö
ta pidas kinni, kuldset Koitu ta
ent hoidis kauem Ookeanivoos
ja keelas rakmetesse panna tal
häid täkke Lampost ja Phaëthonit.

Homeros, „Odüsseia”

Tõlge inglise keelde Emily Wilson

Tõlge eesti keelde August Annisti põhjal

Maria-Kristiina Lotman

SUFJAN STEVENS (1975)

Süit albumi „Run Rabbit Run” muusikast (2001/2009, seade Michael P. Atkinson)

2001. aastal ilmus ameerika laulja, laulukirjutaja ja multiinstrumentalisti Sufjan Stevensi teine stuudioalbum „Enjoy Your Rabbit”, mis on inspireeritud Hiina sodiaagimärkidest. Stevensi helikeel on aja jooksul teinud läbi mitu suunamuutust, kõige üldisemalt võib Stevensit seostada selliste žanritega nagu alternatiiv- ja indie rock, indie ja folktop, indie, avangard- ja lo-fi folk ning elektrooniline muusika. Ühendavaks lüliks tema muusikas on õhuline atmosfäär, mis tõstaks kuulaja justkui maast lahti ning paneks hõljuma unenäolises helide maailmas. Sufjan Stevens on multiinstrumentalist, kes mängib oma albumitel bandžot, kitarri, klaverit, trumme, puhk- jt pille. Detroidis sündinud, Põhja-Michiganis üles kasvanud ja praegu New Yorgis elav Sufjan Stevens on välja andnud üheksa erineva teemaga stuudioalbumit, mida iseloomustavad kontseptuaalsus (näiteks USA osariikidest inspireeritud „Michigan” ja „Illinois”), pühade ja piiblitlugude temaatika („Seven Swans”), üdini aus isiklikkus („Carrie & Lowell”), interdistsiplinaarsus („The BQE”), orkestraalsus jmt. Ta on pälvinud Oscari nominatsiooni parima originaallaulu kategoorias ja Grammy nominatsiooni parima visuaalmeedia jaoks kirjutatud laulu kategoorias.

Albumi „Enjoy Your Rabbit” töötlus keelpillikvartetile ilmus 6. oktoobril 2009 pealkirjaga „Run Rabbit Run”. Palad seadsid keelpillikvartetile kuus New Yorgi heliloojat: Michael P. Atkinson, Olivier Manchon, Maxim Moston, Nico Muhly, Rob Moose ja Gabriel Kahane. Algselt elektroonilised helid taasesitatakse keelpillidega, kasutades selleks väga erinevaid mänguvõtteid. Põhjalikult ümbertöötatuna säilitab kontseptuaalne album Stevensi algse visiooni vaimu, hüpnootilise ja veidra kõlavälja. Albumi mängis sisse Osso keelpillikvartett, mis on tuntud klassikalise helikeele ja popkultuuri ühte sulatamisega.

Täna kõlab neljaosaline süit albumi „Run Rabbit Run” muusikast, seaded on teinud Michael P. Atkinson. Süidi esiettekanne kõlas ansambli The Knights albumil „Azul” (Werner Classics).

SUFJAN STEVENS

„Fourth of July” / „Neljas juuli” (2014, seade Valter Soosalu)

„Fourth of July” on laul Sufjan Stevensi seitsmendalt stuudioalbumilt „Carrie & Lowell”, mis ilmus 31. märtsil 2015 plaadifirmalt Asthmatic Kitty. Muusikaliselt meenutab album Stevensi indie-folgi materjali, laulude tekstid tegelevad aga

lapsepõlvetrauma isiklike lugudega. Kolm aastat varem oli lahkunud Stevensi skisofreenikust ja narkomaanist ema Carrie ning selle albumi muusika loomine aitas Stevensi enda sõnul tal ema surmaga leppida. Lisaks uurivad laulutekstid ka Stevensi suhet oma kasuisa Lowell Bramsiga, kes aitas Stevensil luua oma plaadifirma Astmativ Kitty.

SUFJAN STEVENS

„Mystery of Love” / „Armastuse müsteerium” (2017, seade Jüri Lepp)

„Mystery of Love” on laul Luca Guadagnino romantilisest draamast „Call Me by Your Name”. Sufjan Stevens panustas filmi kolme looga, lisaks täna kõlavale veel „Vision of Gideon” ja Dovemani *remix* loost „Futile Devices” albumilt „The Age of Adz” (2010).

Liisi Laanemets

Tallinn

muusikalinn

2021. aastast kuulub Tallinn UNESCO loovlinnade võrgustikku ja kannab tiitlit muusikalinn Tallinn.

Muusikaelu arendamise kaudu soovib Tallinn olla vastutustundlikum, kaasavam ning uuenduslikum – Tallinnas on maailmatasemel võimalused luua ja nautida muusikat kogu selle mitmekülsuses.

Muusikalinn Tallinna tegevuskava keskmes on:

- professionaalse muusikaskeene mitmekesine areng ja rahvusvaheline koostöö;
- mitmetasandiline muusikaõpe ning noore publiku kaasamine;
- muusika kättesaadavus; • kestlik kultuuriturism; • ühistel väärtustel põhinevad kogukonnad; • elujõuline ja uuenduslik muusikatööstus.

Vaata lisaks: facebook ja instagram: @muusikalinntallinn

VALTER SOOSALU on lõpetanud Tallinna Muusikakeskkooli (2011) ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (2014) dotsent Hirvo Surva dirigeerimisklassis. Dirigendi ja koormeistrina on ta töötanud kammermeeskoori Revalia, segakoori HUIK! ja Eesti Rahvusringhäälingu segakoori juures, lisaks teinud kaasa Eesti Rahvusmeeskoori, Eesti Filharmoonia Kammerkoori ja Tallinna Kammerorkestri kontserdiprojektides. 2018. aastast juhatab ta kammerkoori Kolm Lindu ning 2020. aastast on ta Tallinna Tehnikaülikooli meeskoori peadirigent.

Valter Soosalu on VI Eesti noorte koorijuhtide konkursi võitja ning Eesti Kooriühingu 2014. aasta noore dirigendi preemia laureaat. Ta oli XII noorte laulupeo „Mina jään“ (2017) ning XXVII laulupeo „Minu arm“ (2019) segakooride dirigent. Eeloleval suvel on ta XIII noorte laulupeo „Püha on maa“ segakooride liigijuht.

Valter Soosalu on klahvpillimängija ja laulja ansamblis Põhja Konn, mille debüütalbum „Põhja Konn“ ilmus 2016. aastal. Ansambli teine album „Hetk.

InSpereeritud Tüürist" ilmus 2019. aasta lõpus ning võitis 2020. aasta jaanuaris Eesti Muusikaauhindade galal aasta *rock*-albumi tiitli. Põhja Konna, Vox Clamantise ja Estonian Cello Ensemble'i kooslus võitis sama albumi eest aasta ansambli auhinna.

Valter Soosalu on maailmas üha enam tuntust koguva instrumendi *harpeji* entusiast alates 2018. aasta lõpust. Ta on sel pillil andnud soolokontserte ning teinud koostööd eesti muusikutega. Alates 2020. aastast on ta *harpeji* tootjafirma Marcodi Musical Products ametlik koostööpartner ja esindusartist.

TÕNU KALJUSTE on rahvusvaheliselt hinnatud nii koori- kui ka orkestridirigendina. Ajalooline saavutus oli Grammy-auhinna võitmine parima kooriesituse kategoorias Arvo Pärdi teose „Aadama itk” eest aastal 2014. Tõnu Kaljuste salvestisi on Grammy-auhindade nominendiks esitatud korduvalt ning erinevates kategooriates, nominatsiooni on saanud nii Norra helilooja Ståle Kleibergi ooper „David and Bathsheba” kui ka sümfooniaalne muusika. 2019. aastal võitis ta koos Wrocław NFMi Filharmooniaorkestriga rahvusvahelise klassikalise muusika auhinna (International Classical Music Award) Arvo Pärdi sümfooniade salvestise eest. Kaljuste plaadid on võitnud ka mitmeid teisi auhindu: Cannes Classical Award (1999), Diapason d’Or (2000), Edison Prize (2000), Classic Brit Award (2003). Ta on teinud koostööd plaadifirmadega ECM Records, Virgin Classic, BIS ja Caprice Records.

Tõnu Kaljuste on rahvusvahelist tuntuks kogunud oma mitmekülgse repertuaariga, mis ulatub ooperitest ja klassikalistest sümfoonialistest teostest nüüdisaegse muusikani. Ta on teinud koostööd näiteks selliste Põhja- ja Ida-Euroopa modernismi suurkujudega nagu Alfred Schnittke, György Kurtág, Krzysztof Penderecki, Gia Kantšeli ja Einojuhani Rautavaara ning tõestanud end eesti heliloojate Arvo Pärdi, Erkki-Sven Tüüri, Tõnu Kõrvitsa, Veljo Tormise ja Heino Elleri loominguga asjatundja ja tutvustajana.

Rahvusvahelist menu on toetanud Kaljuste koostöö mitmete tuntud orkestrite ja kooridega Euroopas, Austraalias, Kanadas ja Ameerika Ühendriikides. Kaljuste on olnud Rootsi Raadio koori ja Madalmaade Kammerkoori peadirigent. 2019. aastal nimetati ta Rootsi Raadio koori audirigendiks.

Aastatel 2010–2020 oli Tõnu Kaljuste Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia professor ja dirigeerimisosakonna juhataja. Ta on Tallinna Kammerorkestri asutaja (1993) ning alates 2019. aasta sügisest taas orkestri peadirigent ja kunstiline juht. Ta on ka Eesti Filharmoonia Kammerkoori asutaja (1981) ning alates 2021. aasta sügisest, pärast 20-aastast vahet, taas selle peadirigent ja kunstiline juht. 2022. aastast on ta ka Birgitta festivali kunstiline juht. Alates 2004. aastast on Kaljuste tema enda asutatud projektiteatri Nargen Opera kunstiline juht ning alates 2006. aastast toimub tema eestvedamisel Nargenfestival.

Tõnu Kaljuste on Rootsi Kuningliku Akadeemia liige, ta on pälvinud Jaapani ABC muusikafondi aastapreemia ning rahvusvahelise Robert Edleri nimelise koorimuusikaauhinna. 2000. aastal sai ta esimesena Tallinna Toomkoguduse Maarja medali omanikuks. Kahel korral – 2004. ja 2021. aastal – on ta pälvinud Eesti Kultuurkapitali peapreemia ning 2010. aastal Eesti Muusikanõukogu interpretatsioonipreemia. Mitmel korral on teda autasustatud riikliku kultuuri-preemiaga Veljo Tormise loomingu esitamise eest (2005 „Eesti ballaadid“, 2007 „Eesti naiste laulud“, 2009 „Eesti meeste laulud“), teda on tunnustatud ka välisministeeriumi kultuuripreemiaga (2011) ning ta on Valgetähe IV klassi teenetemärgi (1998) ja Riigivapi II klassi teenetemärgi (2000) kavaler. 2021. aasta suvel tunnustas Eesti Rahvuskultuuri Fond Tõnu Kaljuste tegevust vastasutatud Eri Klasi stipendiumiga.

TALLINNA KAMMERORKESTRI (TKO) asutas 1993. aastal dirigent Tõnu Kaljuste. Kolme aastakümne jooksul on orkestrist kujunenud üks Eesti esinduskollektiive, kes on oodatud esineja kontserdilavadel nii Euroopas kui ka mujal maailmas.

TKO on äratanud tähelepanu oma kunstiliselt terviklike kavade, stiilitundliku musitseerimise ja kõrgetasemelise interpretatsioonikunstiga. Orkestri mitmekülgses repertuaaris on esindatud nii baroki-, klassitsismi- kui ka romantismi-ajastu muusika, olulisel kohal on 20. ja 21. sajandi heliloojate looming, sealhulgas vähemtuntud teosed ja uudisteoste esiettekanded. TKO hinnatud keelpillimängijad astuvad regulaarselt üles ka solistide ja kammermuusikutena. Tallinna Kammerorkestri kauaaegne koostööpartner on olnud Eesti Filharmoonia Kammerkoor – ühised esinemised ja salvestised on toonud mõlemale kollektiivile rahvusvahelist tuntuust ja tunnustust. 1993. aastal salvestati nimekale plaadifirmale ECM Tõnu Kaljuste käe all Arvo Pärdi autoriplaat „Te Deum“, mis pälvis kõrgeid hinnanguid maailma juhtivatelt muusikakriitikutelt ning püsis kuid plaadiedetabelite esikümnes. ECMi märgi alt on ilmunud veel Pärdi autoriplaadid „Litany“, „In Principio“ ja „Adam’s Lament“, samuti Erkki-Sven Tüüri „Crystallisatio“ ning Heino Elleri „Neenia“. Orkester on salvestanud ka firmadele Warner Music / Finlandia Records, Carus Verlag, Ondine, Alba jt.

Esimese peadirigendi Tõnu Kaljuste käe all tegutses orkester aastatel 1993–1995 ning 1996–2001. Olulise jälje TKO arengusse on jätnud Juha Kangas, kes oli 1995–1996 peadirigent ning 2001–2003 kunstiline nõustaja. Järgnenud kümnel hooajal kureeris orkestri tegevust Tallinna Filharmoonia kunstiline juht Eri Klas, 2013–2019 oli peadirigendiks Risto Joost. Alates 2019. aasta septembrist on TKO peadirigent taas orkestri looja Tõnu Kaljuste.

Külalisdirigentidena on orkestrit juhatanud John Storgårds, Pietari Inkinen, Okko Kamu, Jaakko Kuusisto, Richard Tognetti, Terje Tønnesen, Aleksandr Rudin, Florian Donderer, Dmitri Sitkovetski, Kolja Blacher, Peter Spissky, Maksim Rõsanov, Andrew Lawrence-King, Dmitri Sinkovski, samuti hinnatud Eesti dirigendid Olari Elts, Paavo Järvi, Neeme Järvi, Kristjan Järvi, Paul Mägi, Arvo Volmer, Vello Pähn, Jüri Alperden, Mihhail Gerts, Kristiina Poska jt.

TKO on esinenud paljudel mainekatel muusikafestivalidel, nagu Bachi kantaa-tide festival Milanos (Itaalia, 1996, 1997), Bremeni muusikafestival (Saksamaa, 1998), „MITO SettembreMusica“ (Itaalia, 2004, 2007, 2017, 2021), Budapesti „Sügisfestival“ (Ungari, 2005), Kaustineni kammermuusikanädal (Soome, 2005), Naantali muusikafestival (Soome, 2008, 2019), Arturo Benedetti Michelangeli festival (Itaalia, 2007), „Musiikkia!“ (Soome, 2012), Cervantino festival (Mehhiko, 2012), Vale of Glamorgani festival (Wales, 2015), „MDR Musiksommer“ (Saksamaa, 2017), „Euphonie“ (Poola, 2018), „Mozartiana“ (Poola, 2019), „Läänemere festival“ (Rootsi, 2018, 2019). Kontserdireisid on orkestri viinud USAsse, Kanadasse, Jaapanisse, Hiinasse, Brasiiliasse, Argentiinasse, Mehhikosse ja enamikesse Euroopa riikidesse. Euroopa nimekaimate kontserdisaalide kõrval on üles astunud ka New Yorgis Carnegie Hallis ning Pekingi Keelatud Linna kontserdisaalis.

2013. aastal pälvis Tallinna Kammerorkester Eesti Muusikanõukogu interpretatsioonipreemia. TKO on kaastegev Arvo Pärdi autoriplaadil „Adam's Lament“, mis tõi dirigent Tõnu Kaljustele 2014. aastal Grammy.

TALLINNA KAMMERORKESTER

I viiul

Olga Voronova

Yana Mägila

Helen Västriik

Anete Ainsaar

Katrin Matveus

II viiul

Elo Tepp

Eva-Maria Sumera

Mari Targo

Eva-Maarja Forslund

Vioola

Laur Eensalu

Joosep Ahun

Helen Ling

Mart Kuusma

Tšello

Leho Karin

Siluan Hirvoja

Maria Mutso

Kontrabass

Andres Kungla

Jüri Lepp

Leho Karin mängib Eesti Pillifondile kuuluval Francois Fourier Nicolas' tšellol (1798).

EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOOR on kujunenud üheks tuntumaks Eesti muusikakollektiiviks maailmas. 1981. aastal Tõnu Kaljuste loodud koori ees on peadirigentidena seisnud veel Paul Hillier (2001–2007), Daniel Reuss (2008–2013) ning Kaspars Putniņš (2014–2021). Alates 2021. aasta augustist on koori kunstiline juht taas Tõnu Kaljuste.

Koori repertuaar ulatub barokkmuusikast kuni 21. sajandi teosteni, kus eriline koht on Arvo Pärdi, Veljo Tormise, Tõnu Kõrvitsa, Galina Grigorjeva, Ülo Kriguli ja teiste eesti heliloojate loomingul. Aastakümneid on koor tegutsenud rahvusvahelises muusikaelus koos mainekate dirigentide ja orkestritega, esinemispaikadeks Viini Kontserdimaja, Sydney Ooperimaja, Londoni Royal Albert Hall, New Yorgi Carnegie Hall, Los Angelese Walt Disney Kontserdimaja, Zürichi Tonhalle jpt. Külalisdirigentidena on koori ees seisnud sellised maailmanimed, nagu Claudio Abbado, Helmuth Rilling, Eric Ericson, Neeme Järvi, Marc Minkowski, Gustavo Dudamel, Peter Phillips, Richard Tognetti jpt.

Stabiilset kõrgtaset näitavad ka koori ligi 80 salvestist, mida on 16 korral Grammyle esitatud ning kahel korral hinnatuima plaadiauhinna võitnud. Koori plaadistusi ehivad ka teised prestiižikad auhinnad, sh Gramophone'i auhind, Diapason d'Or, Preis der Deutschen Schallplattenkritik, Danish Music Award, Choc de l'Année Classica jne.

Viimati pälvis tunnustuse Kaspars Putniņši juhatusel salvestatud album „Schnittke: Choir Concerto; Three Sacred Hymns; Pärt: Seven Magnificat-Antiphons“, mis esitati Grammy auhinna nominendiks parima kooriesituse kategoorias ning pälvis auhinna Diapason d'Or. 2020. aastal valis BBC muusikaajakiri Classical Music Eesti Filharmoonia Kammerkoori kümne parima koori hulka maailmas.

EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOORI NAISLAULJAD

Sopran

Yena Choi
Karolis Kaljuste
Annika Lõhmus
Kristine Muldma
Hele-Mall Leego
Mariliis Tiiter
Laura Štoma

Alt

Anna Dõtõna
Maarja Helstein
Ave Hännikäinen
Marianne Pärna
Karin Salumäe
Cätly Talvik

TALLINNA FILHARMOONIA

Kunstiline juht ja Tallinna Kammerorkestri peadirigent TÕNU KALJUSTE

Direktor LENNART SUNDJA

Tallinna Kammerorkestri tegevprodutsent KAIDO KELDER

Projektijuht JANNE JAKOBSON

Kommunikatsioon ja turundus KRISTA MUST, CORPORE

Noodikoguhoidja JÜRI LEPP

Finantsjuht KAI PÄRTMA

Haldusjuht LIINA KASK

Kliendiürituste projektijuht ALLAN RAIESTE

Juhiabi-personalispetsialist ASRA OLLIK

Piletimüüja ESTA KLAAR

Administraatorid ÕIE MANNOV, RINA HOLM

Tehniline juht IVAR RUHNO

Tehnilise juhi abi JAAN LEPALAAN

Kavalehe toimetaja MAARJA KASEMA

www.filharmoonia.ee

Kolm kontserti
kolmekümnendaks

ko 30

Tallinna Kammer- orkester

Kunstiline juht Tõnu Kaljuste

3.03 kell 19
Viimsi Artium

17.03 kell 19
EMTA kontserdimaja

25.03 kell 19
EMTA kontserdimaja